

Ключевые слова: языковые контакты, заимствование, тюркизмы, семантические изменения, экзотизмы, тюркизмы-проникновения.

Dochu A. R. Influence of Turkisms on English, German and Lithuanian Vocabulary.

The article deals with the impact of Turkic borrowed words on English, German and Lithuanian vocabulary. Works devoted to Turkisms in Indo-European, particularly in Germanic and Baltic languages, are analysed. The replacement of Turkic borrowed words as a result of the interaction of the proper and the loan words, narrowing or widening of meanings, amelioration or pejoration of meanings, the appearance of secondary meanings and other semantic changes are established. Unrelatedness of Turkic and Indo-European languages influenced the further adaptation of Turkisms in recipient languages. Most of the Turkisms in English, German and Lithuanian relate to exotic words, but there are also Turkic penetrations. It is established that the Turkisms in Lithuanian were integrated into the system of the recipient language the most and it is explained by historical reasons, namely direct contacts of the Grand Duchy of Lithuania with the Crimean Khanate. It is found out that the intensity of influence of one language to another is determined not only by relatedness or unrelatedness of languages, but also by direct or indirect character of contacts. The future works may be devoted to the analysis of loan words on material of Turkic or other Indo-European languages, and also related or unrelated languages.

Keywords: language contacts, borrowing, Turkisms, semantic changes, exotic words, Turkic penetrations.

УДК 811.162.3

Ємчура Н. Р.
Львівський національний університет
імені Івана Франка

АКТУАЛІЗОВАНА ЛЕКСИКА В ЧЕСЬКІЙ МОВІ: ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

У статті актуалізована лексика розглядається як один із результатів інноваційних процесів у сучасній чеській мові, актуалізація ж трактується як явище переходу лексем з периферії до ядра словникового складу в новому соціокультурному контексті. Відроджені лексичні одиниці не ставали предметом окремого дослідження в чеському мовознавстві, зокрема, особливо актуальною є проблема їхнього вивчення з погляду функціонування та активності вживання в сучасній лінгвальній практиці та мові мас-медіа.

Ключові слова: актуалізація, актуалізована лексика, чеська мова, функціонально-маркована переоцінка, функціональна активність.

Одним із процесів, які характеризують розвиток сучасної чеської мови, є оновлення її активного лексику. Суспільно-політичні, ідеологічні перетворення та економічні трансформації в Чеській Республіці в 90-х роках ХХ – на початку ХХІ століть, нові потреби мовленнєвої комунікації знайшли своє відображення в кількісних та якісних змінах словникового складу мови. Неологізми активно вживають у всіх функціональних різновидах та комунікативних сферах, вони проникають у повсякденне мовлення і мову друкованих та електронних мас-медій, стають мотивувальною базою для творення нових слів, фіксуються в найновіших лексикографічних працях. Саме тому дослідженню інновацій, зокрема проблемі виникнення новотворів, їхнім структурним та словотвірним особливостям, семантичним трансформаціям слів, запозиченням і їхній адаптації, присвячена значна кількість розвідок чеських лінгвістів. Однак, на нашу думку, недостатньо уваги приділено вивченню чеських лексичних одиниць, які змінили свою позицію в

лексико-семантичній системі, перейшовши з її периферії до ядра, та актуалізувалися у вживанні.

Актуальність теми статті зумовлена також тим, що досі не вивченими залишаються питання зміни денотативного та конотативного значення відроджених одиниць, розширення їхньої лексичної сполучуваності та словотвірної активності.

Мета статті – проаналізувати актуалізовані лексеми з погляду їхнього функціонування в сучасній чеській мові.

Відродження слів у чеській мові частково розглянуто у працях А. Рангелової [11], Б. Прохазкової [10], Л. Яновця [5]. Проблеми ревіталізації лексики дослідники торкаються в контексті вивчення інших інноваційних процесів та тенденцій. Оскільки актуалізовані лексичні одиниці повернулися до ядра чеської лексико-семантичної системи з первинним значенням або зазнали семантичних трансформацій, ревіталізацію зараховують до неосемантичних процесів. Дослідниця А. Рангелова зазначає, що він має характер функціональної переоцінки, зумовленої активізацією вживання наявних у мові слів [11, с. 176].

Унаслідок впливу різних позамовних (ідеологічних, політичних, економічних тощо) чинників окремі слова та вислови, що їх активно вживали чеські мовці, відійшли на периферію лексичної системи, були витіснені іншими лексемами. Після повалення комуністичного режиму в 1989 році чимало одиниць повернулися до ядра мовної системи, почали активно вживатися в лінгвальній практиці носіїв та в мові чеських мас-медій. Попри те, що такі слова існують у чеській мові давно, мовці їх часто сприймають як нові найменування. У новому соціокультурному контексті ці слова та вислови є невід’ємною частиною загальнономовного фонду, про що свідчить розширення їх функціональних можливостей, сфери вживання та повернення до активного вжитку.

До активного шару відродженої лексики належать слова з галузі державного управління, адміністративної сфери, економіки та громадського життя. Інтенсивність їхнього функціонування пов’язана з тенденцією, яка була характерною для лексичної системи чеської мови після Оксамитової революції 1989 року. Одним із виявів мовної політики стало “намагання оновити офіційний лексикон” та “повернути до нього найменування, які були з офіційної термінології витіснені” [11, с. 176]. Так, зміни у сфері місцевого та регіонального самоврядування спричинили переміщення до пасивного пласту лексики словосполучення *národní výbor*, яке вживалося в адміністративній термінології 1945–1989 років на позначення органу сільського, міського, районного, обласного чи державного управління в Чехословаччині. Натомість у нормативно-правових актах та сучасній мовній практиці поширився вислів *obecní úřad*. “Městské a obecní úřady od začátku letošního roku vydávají nové typy občanských průkazů se strojově čitelnou zónou a případným kontaktním čipem” (Mladá fronta Dnes, 03.02.2012). Динаміку цих лексичних одиниць засвідчує також їх уживання в Чеському національному корпусі. Так, корпус SYN фіксує 86 629 вживань відродженого *obecní úřad* та 11 582 вживання словосполучення *národní výbor*.

Унаслідок процесу ревіталізації до широкого вжитку повернулися слова на позначення адміністративних та виборних посад, назви осіб за належністю до певної установи, за місцем роботи (*bankéř, hasič, hejtman, guvernér, kancléř, policista, primátor, přednosta, radní, starosta, zachranář, živnostník*), назви органів самоврядування (*magistrát, radnice, městská rada, městský úřad, městské zastupitelstvo, obecní rada, obecní úřad, obecní zastupitelstvo*), назви установ та організацій (*kampelička, policie, živnost, akciová společnost*), інші найменування понять,

пов'язаних зі змінами в суспільно-політичному та економічному житті Чеської Республіки в 90-х роках ХХ – на початку ХХІ століть (*lustrace, obec, Parlament, statutární město*).

Численність лексичних одиниць цієї групи зумовлена тим, що вони повернулися до активного вжитку разом із “відродженими” денотатами, які позначають. У період демократизації, економічної лібералізації та розвитку міжнародних зв'язків такі реалії і поняття набули суспільного значення та лексеми на їх означення стали функціонально активними в мові ЗМІ. Серед актуалізованої лексики численну групу становлять слова, які в словниках 40–80-х років ХХ століття подані з обмежувальними ремарками.

У процесі актуалізації лексики функціонально-маркованої переоцінки зазнають слова, які в лексикографічних працях потрактовані як рідковживані, застарілі. До офіційної термінології адміністративної сфери після 1989 року повернулася лексема *magistrát*, яку “Slovník spisovného jazyka českého” (далі – SSJČ) фіксує з ремаркою *dř.* (раніше) та значенням ‘адміністрація міста з власним статутом’ [3]. Актуалізованими в сучасних суспільно-політичних умовах є лексичні одиниці *starosta* та *zastupitelstvo*. У словнику SSJČ дефініції слів подаються з аналогічною обмежувальною стилістичною позначкою: *starosta* “1. Той, хто був (у результаті виборів) призначений головою населеного пункту. 2. Голова деяких об'єднань [...]”, *zastupitelstvo* “представницький орган місцевого самоврядування” [3]. У сучасному лексиконі до пласту активної лексики перейшло слово *radní*, яке в SSJČ мало стилістичні примітки *zast.* (застаріле) та *nář.* (діалектне). Сьогодні ці маркування не відповідають ознакам функціонування наведеного слова, яке реалізується зі значенням ‘член селищної або міської ради’ [3]. Свою належність до лексики обмеженого вживання змінив також економічний термін *bankrot* ‘фінансовий крах’, який наводиться в словнику SSJČ з ремаркою *poněk. zast.* (частково застаріле) [3]. Зміну функціональної активності засвідчує також Чеський національний корпус, у якому наведене слово вжито 21367 разів: “Podle prof. Matějky bude pro další vývoj ekonomiky rozhodující dopad zákona o *bankrotu*, který vstoupí v platnost v říjnu tohoto roku” [6]. Варто зазначити, що ця лексема фіксується як актуалізована в словнику З. Сохової і Б. Поштолкової “Co v slovnících nenajdete. Novinky v současné slovní zásobě” [12] та електронній базі Neomat [2], однак неподана в словниках неологізмів “Nová slova v češtině. Slovník neologizmů 1” (далі – SN 1) [7] та “Nová slova v češtině. Slovník neologizmů 2” [8].

У передмові до праці “Slovník spisovné češtiny” чеський мовознавець Й. Філіпец звернув увагу на те, що в 90-х роках ХХ століття відновлюються у вживанні слова періоду Першої республіки (1918–1938) [4, с. 5]. Окрім згаданих вище *radní*, *zastupitelstvo*, *starosta*, *akciová společnost*, *finanční úřad*, актуалізуються лексеми, пов'язані з процесом проведення аукціону. На позначення особи, що проводить аукціон, у сучасній чеській мові функціонує слово *licitátor*, яке згідно з SSJČ є застарілим найменуванням: “*Licitátor se mnohokrát dostal téměř k potvrzujícímu vyvolání ceny, když jeden ze zájemců do soutěže opět vstoupil a cenu zvýšil*” (Mladá fronta Dnes, 24.10.2005). До неологізмів належить також *vydražitel*, яке SSJČ наводить із ремаркою *řidč.* (рідш.) та посиланням на *dražitel*, тобто йдеться про учасника аукціону, який робить ставку, пропозицію [3]. У словнику нових слів SN 1, як і в давнішому “Příruční slovník jazyka českého” (далі – PSJČ), зазначена лексема подана зі значенням, з яким вона вживається в сучасній мовній практиці: ‘той, хто щось купив на аукціоні’ [7; 9].

Зазначимо, що процес актуалізації відбувається не лише на кількісному рівні, але й пов'язаний із семантичними змінами. Окрім лексичних одиниць, які актуалізувалися в чеській лексико-семантичній системі з первинним значенням, у мовній практиці функціонують лексеми, які паралельно з процесом відродження зазнали семантичних трансформацій та набули нового значення. Ілюстрацією може служити слово *hejtman*. Словник PSJČ подає архаїчне значення найменування – ‘капітан, сотник, військовий головнокомандувач’ [9]. Пізніше розвинулося нове значення ‘чиновник, який є головою певної адміністративної установи’. У сучасній чеській мові наведена лексема набула інноваційної семантики – ‘особа, вибрана керівником адміністрації краю’: “Jihočeskému hejtmanovi Jiřímu Zimolovi (ČSSD) vadí, že krajský radní Václav Kučera (KSČM) před rokem 1989 spolupracoval s komunistickou Státní bezpečností” (Lidové noviny, 18.02.2013). Корпус SYN фіксує 181148 вживань цієї одиниці. Корпусні дослідження підтверджують значну фреквентність вживання номінації *hejtman* у новому значенні. На основі формул [tag="A.*"] [lemma="hejtman"] та [lemma="hejtman"] [tag="N.*"] визначаємо контексти вживання актуалізованої одиниці. Найчастіше це найменування трапляється в словосполученнях *krajský hejtman* (4931 результати), *hejtman kraje* (6438), а також у поєднанні з найменуваннями певних країв (*středočeský hejtman* – 6156, *jihocheský hejtman* – 3376, *jihomoravský hejtman* – 3007 тощо) чи іменами та прізвищами керівників.

У 90-х роках ХХ століття особливо активізувалися в чеській мові загалом та мові ЗМІ зокрема лексичні одиниці *lustrvat* та *lustrace*. Згідно зі SSJČ слово *lustrace* має значення ‘процес виписування даних із земельного кадастру або з торгового реєстру’ [3]. Під впливом екстралінгвальних чинників це слово модифікувало свою семантику і набуло нового значення “перевірка осіб, які займають відповідні керівні та державні посади на предмет їхнього співробітництва з колишньою Службою безпеки”, наприклад: “Opakované lustrace lidí z vedení ministerstva vnitra dopadly ve dvou případech pozitivně. Měli kontakty na komunistickou Státní bezpečnost” (Mladá fronta Dnes, 12.09.2007). Активному вживанню слова сприяло також ухвалення Закону про люстрацію в 1991 році. Однак сьогодні цей процес і відповідно лексема набули ширшого значення, яке зафіксоване в словнику неологізмів: ‘перевірка, огляд, контроль чогось’ [8, с. 235]: “Lustrace automobilu: Konstatuje jen tolik, zda vůz není v tuzemsku či v cizině hledaný jako kradený” (Mladá fronta Dnes, 05.01.2000). Словник SSJČ подає значення слова *lustrvat* “з’ясувати, з’ясувати особисті дані” [3].

Відродження в сучасній чеській мовній практиці деяких лексем пов’язане з тим, що поняття, які вони позначають, набувають статусу нормативно-правових та закріплюються в законодавстві. Таким чином відповідні лексичні одиниці використовуються в законотворчості, функціонують у різних сферах юридичної діяльності та суспільного життя. Наприклад, після 1989 року в чехословацькому, а пізніше чеському законодавстві закріплюються терміни *obec* зі значенням ‘основна адміністративна одиниця Чеської Республіки’ та відроджені вислови *obecní rada*, *obecní úřad*, *obecní volby*, *obecní zastupitelstvo*: “Zákon o obecním zřízení rozlišuje obce, města, statutární města a hlavní město Prahu” [7, с. 188]. У зв’язку з відновленням у системі адміністративно-територіального устрою офіційного статусу містечка до активного лексику повертається термін *městys*. Зазначене найменування перестало вживатися в 1948 році та тільки в 2006 році в результаті закріплення законодавством було відновлено для позначення поселення більшого за село, але меншого за місто: “Obce mohou žádat o vrácení titulu městys od 1. července 2006, kdy začala platit novela

zákona o obcích” (Mladá fronta Dnes, 02.08.2011). Ревіталізація цього терміна пов’язана також із процесом семантичної модифікації значення. Лексема мала значення “населений пункт більший за село, але менший за місто, який мав право на організацію щорічного ярмарку”. У сучасній чеській мові семантичний обсяг слова *městys* зменшився і воно функціонує з тим самим значенням, однак у його компонентній структурі відсутня сема ‘право на організацію ярмарку’. Активізацію вживання цієї одиниці ілюструє Чеський національний корпус. SYN2000 фіксує 66 вживань, SYN2010 – 241 вживання лексеми *městys*. Оскільки ці корпуси вміщують однакову кількість слів (100 млн.), спостерігаємо зростання кількості вживання наведеного слова та його словоформ у 4 рази в 2005–2009 роках порівняно з 1990–1999 роками.

На початку 90-х років ХХ століття в розмовному мовленні інтенсивно функціонує слово *kampelička*, яке є неофіційним найменуванням ощадно-кредитного кооперативу: “Do úvěrového družstva neboli *kampeličky* mohou ukládat peníze nebo od něj získat půjčku pouze jeho členové” (Mladá fronta Dnes, 06.10.1994). Ця лексема вживалася в чеській мові до 1952 року зі схожим значенням: “малий кредитний резервний та позиковий кооператив у сільській місцевості” [3]. Інтенсивному функціонуванню неофіційного найменування *kampelička* в мові чеських мас-медій сприяло прийняття закону про ощадні кооперативи в 1995 році. На матеріалах корпусу SYN2009PUB, який охоплює публіцистичні тексти 1995–2007 років, простежуємо поширення цієї лексеми в електронних та друкованих ЗМІ (4077 результатів): “Zoubek podle verdiktu soudu vytuneloval *kampeličku* Pria na konci devadesátých let minulého století” [13]. Проте Л. Яновець зазначає, що зараз слово *kampelička* знову повернулося на периферію лексичної системи чеської мови після афери з банкрутством цих закладів [5, с. 118].

Варто зауважити, що серед актуалізованої лексики є не лише окремі слова, але й атрибутивні словосполучення: *akciová společnost, finanční úřad, městský úřad, městské zastupitelstvo, obecní rada, obecní úřad* тощо. Для цих нових висловів також характерним є нове використання з оновленим значенням у професійній та щоденній комунікації. Так, термін зі сфери економіки та права *nekalá soutěž* вживається зі значенням “порушення правил ведення бізнесу, що завдає шкоди конкурентним підприємствам або споживачам” [7, с. 182]. “Trestní oznámení pro podezření z porušování práv k užívání ochranných známek a pro podezření z *nekalé soutěže* podala k okresní prokuratuře v Komárně *akciová společnost Jan Becher*” (Hospodářské noviny, 05.03.1999).

Спостереження над вживанням актуалізованих лексичних одиниць у мові чеських ЗМІ та Чеському національному корпусі засвідчили не тільки їх функціональну, але й словотвірну активність. Зростання частотності вживання окремих актуалізованих лексем зумовило появу нових слів, пов’язаних з ними словотвірними зв’язками: *hejtman – hejtmanice, hejtmanování, lžihejtman, vicehejtman, vicehejtmanka, exhejtman, exhejtmanka, místohejtman, místohejtmanka; kampelička – kampeličkář, kampeličkový, kampeličnick, exkampeličkář; kanclář – kanclářka, kanclářování; lustrace – lustrák, lustrát, lustrátor, lustráda, lustrovanec, lustrování, lustrovaný, prolustrování, prolustrovat, prolustrovaný, protilustrační, superlustrace, velelustrace, vylustrovat*. Паралельно відбувається процес неосемантизації тих одиниць, які вже існують в мові. Наприклад, похідні від актуалізованого *hejtman* раніше функціонували в чеській мові: *hejtmanský, hejtmansky, hejtmanství, hejtmanovati, hejtmanka*. Варто зазначити, що тільки деякі з цих слів (*hejtmanský, hejtmansky, hejtmanství*) словники неологізмів фіксують як актуалізовані лексичні

Отже, особливістю чеської лексики кінця XX – початку XXI століть є відродження та повернення до широкого вжитку номінативних одиниць, які перебували на периферії лексичної системи. Головними причинами, які зумовили актуалізацію лексичних одиниць, вважаємо мовну політику, яка була спрямована на повернення до офіційної термінології номінацій, витіснених на периферію мовної системи в період соціалістичної республіки (*obecní úřad* ← *národní výbor*), та “відродження” колишніх посад, установ та організацій (*kancléř, starosta, kampelička, finanční úřad*). Явище актуалізації доволі часто супроводжується семантичними змінами – розширенням або звуженням значення номінативних одиниць (*hejtman, lustrace, kancléř, městys*). Дослідження також показало, що деякі актуалізовані лексеми на позначення понять з адміністративної, економічної та громадської сфер у процесі ревіталізації зазнали функціонально-маркованої переоцінки, розширили сферу стилістичного використання та стали центрами словотвірних гнізд.

Перспективними вважаємо вивчення нових значень та нових колокацій актуалізованих лексичних одиниць у сучасній чеській мові.

L i t e r a t u r a :

1. *Стишов О. А.* Актуалізована лексика в сучасній українській та російській мовах / О. А. Стишов // Проблеми зіставної семантики. – 2009. – Вип. 9. – С. 151–157.
2. Databáze excerpčního materiálu Neomat [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.neologismy.cz>
3. Databaze heslářů [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lexiko.ujc.cas.cz/heslare/index.php>
4. *Filipec J.* Předmluva / Josef Filipec // Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost. – 2. opr. a dopl. vyd. – Praha : Academia, 1994. – 647 s.
5. *Janovec L.* Neologie / L. Janovec // Dynamika českého lexika a lexikologie / [Petra Adámková ... et al.]. – Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. – S. 105–130.
6. Корпус SYN, verze 3 z 27. 1. 2014 [Електронний ресурс] / М. Кřen, F. Čermák, J. Hlaváčová [a jiní]. – Praha : Ústav Českého národního korpusu FF UK, 2014. – Режим доступу : <http://www.korpus.cz>
7. *Nová slova v češtině. Slovník neologizmů. 1 / kol. autorů pod ved. O. Martincové.* – Praha : Academia, 1998. – 356 s.
8. *Nová slova v češtině. Slovník neologizmů. 2 / kol. autorů pod ved. O. Martincové.* – Praha : Academia, 2004. – 568 s.
9. Příruční slovník jazyka českého [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lexiko.ujc.cas.cz/heslare/>
10. *Procházková B.* Neosémantizační tendence v češtině na počátku 21. století / B. Procházková // Проблеми на неологіята в славянските езици / ред. Д. Благоева, С. Колковска, М. Лишкова. – София : Проф. Марин Дринов, 2013. – С. 208–2017.
11. *Rangelova A.* Neosémantizmy a neosémantizační procesy / Albena Rangelova // Neologizmy v dnešní češtině / kol. autorů pod ved. O. Martincové. – Praha : ÚJČ AV ČR, 2005. – S. 159–179.
12. *Sochová Z.* Co v slovnících nenajdete : novinky v současné slovní zásobě / Z. Sochová, B. Poštolková. – 1. vyd. – Praha : Portál, 1994. – 204 s.
13. SYN2009PUB: korpus psané publicistiky [Електронний ресурс] / М. Кřen, М. Hnátková, Т. Jelínek [a jiní]. – Praha : Ústav Českého národního korpusu FF UK, 2010. – Режим доступу : <http://www.korpus.cz>

R e f e r e n c e s :

1. *Styshov O. A.* Aktualizovana leksyka v suchasni ukrajinskii ta rosijskii movakh [Actualized lexicon in modern Ukrainian and Russian] / O. A. Styshov // Problemy zistavnoi semantyky. – 2009. – Vol. 9. – S. 151–157.
2. Databáze excerpčního materiálu Neomat [Electronic Resource]. – Mode of Access : <http://www.neologismy.cz>
3. Databaze heslářů [Electronic Resource]. – Mode of Access : <http://lexiko.ujc.cas.cz/heslare/index.php>
4. *Filipec J.* Předmluva / Josef Filipec // Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost. – 2. opr. a dopl. vyd. – Praha : Academia, 1994. – 647 s.
5. *Janovec L.* Neologie / L. Janovec // Dynamika českého lexika a lexikologie / [Petra Adámková ... et al.]. – Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. – S. 105–130.

6. Korpus SYN, verze 3 z 27. 1. 2014 [Electronic Resource] / M. Křen, F. Čermák, J. Hlaváčková [a jiní]. – Praha : Ústav Českého národního korpusu FF UK, 2014. – Mode of Access : <http://www.korpus.cz>
7. Nová slova v češtině. Slovník neologizmů. 1 / kol. autorů pod ved. O. Martincové. – Praha : Academia, 1998. – 356 s.
8. Nová slova v češtině. Slovník neologizmů. 2 / kol. autorů pod ved. O. Martincové. – Praha : Academia, 2004. – 568 s.
9. Příruční slovník jazyka českého [Electronic Resource]. – Mode of Access : <http://lexiko.ujc.cas.cz/heslare/>
10. Procházková B. Neosémantizační tendence v češtině na počátku 21. století / B. Procházková // Проблеми на неологията в славянските езици / ред. Д. Благоева, С. Колковска, М. Лишкова. – София : Проф. Марин Дринов, 2013. – С. 208–2017.
11. Rangelova A. Neosémantizmy a neosémantizační procesy / A. Rangelova // Neologizmy v dnešní češtině / kol. autorů pod ved. O. Martincové. – Praha : ÚJČ AV ČR, 2005. – S. 159–179.
12. Sochová Z. Co v slovnících nenajdete : novinky v současné slovní zásobě / Z. Sochová, B. Poštolková. – 1. vyd. – Praha : Portál, 1994. – 204 s.
13. SYN2009PUB: korpus psané publicistiky [Electronic Resource] / M. Křen, M. Hnátková, T. Jelínek [a jiní]. – Praha : Ústav Českého národního korpusu FF UK, 2010. – Mode of Access : <http://www.korpus.cz>

Емчура Н. Р. Актуализированная лексика в чешском языке: функциональный аспект.

В статье актуализированная лексика рассматривается как один из результатов инновационных процессов в современном чешском языке, актуализация же трактуется как явление перехода лексем с периферии в ядро словарного состава в новом социокультурном контексте. Возрожденные лексические единицы не были предметом отдельного исследования в чешском языкознании, в частности, особенно актуальной является проблема их изучения с точки зрения функционирования и активности употребления в современной лингвальной практике и языке масс-медиа.

Ключевые слова: актуализация, актуализированная лексика, чешский язык, функционально-маркированная переоценка, функциональная активность.

Yemchura N. R. Actualized Lexicon in Czech: Functional Aspect.

The article discusses the innovation processes in modern Czech based on actualized lexemes, which primarily update the political, economic and social vocabularies. In the 90's of the 20th century and at the beginning of 21st century, some concepts from these spheres moved from the periphery to the center of the public life. Therefore, the lexical units that named those concepts and were on the periphery of the language system during the socialistic period now become more broadly used. Actualized lexical units have not been a subject of a separate research in the Czech linguistics. The problem of their study in terms of the functional aspect is particularly topical. Special attention is given to the words and phrases that either had some indications of stylistic restrictions (in the dictionaries issued before 1989), or altered their meaning or were established in the legislation. Based on the Czech national corpus and modern periodicals it has been shown that actualized lexemes increased their functional significance and word-forming potential, and became frequently used in the modern Czech language.

Keywords: actualization, actualized vocabulary, Czech language, functionally marked reassessment, functional activity.